

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 26/2002 vp

Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 20 päivänä syyskuuta 2002 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta (HE 144/2002 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että hallintovaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Jouko Narikka, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Arto Sulonen, sisäasiainministeriö
- neuvotteleva lakimies Antero Jaakkola, Suomen Kuntaliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa säädettyä valtion ja kuntien välistä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannustenjakoa siten, että valtion osuutta korotetaan 25,36 prosentista 26,87 prosenttiin laskennallisista kustannuksista. Tällöin vastaavasti kuntien osuus kustannuksista alenee 74,64 prosentista 73,13 prosenttiin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi tarkistettavaksi säännöstä, joka koskee kunnan omarahoitus-

osuuden korottamista toimeentulotukimenojen vähenemisen perusteella. Uuden maahanmuuttajan erityistuen toimeentulotukimenoja vähentävä vaikutus ehdotetaan otettavaksi huomioon vähentämällä sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuutta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen ja se on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Ehdotetun lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2003 alusta.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kuntataloudesta. Kuntatalous vahvistui koko maan tasolla vuonna 2001. Vuosikate parani kaikissa kuntaryhmissä lukuun ottamatta alle 2 000 ja yli 100 000 asukkaan kuntaryhmiä. Kuluvana vuonna rahoitustilanne säilyy kokonaisuutena tarkastellen hyvänä.

Valtion ja Suomen kuntaliiton yhteisen kehitysarvion mukaan vuonna 2003 kuntien rahoitusasema heikkenee selvästi. Samanaikaisesti kuitenkin negatiivisen vuosikatteen omaavien kuntien määrä vähenee edelleen. Rahoitusaseman heikkeneminen johtuu ennen kaikkea verotulojen alenemisesta, mutta myös kuntien tehtävien lisääntymisestä ja kustannustason noususta. Mainitun kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunnan kehitysarvion perusteella kuntien vuosikate putoaa 1,78 miljardista eurosta 0,98 miljardiin euroon. Kuntien talous muuttuikin kokonaisuutena alijäämäiseksi, koska vuosikate ei riitä kattamaan poistoja eikä nettoinvestointeja. Kuntien talouden arvioidaan heikkenevän edelleen vuosina 2004—2006.

Vaikka suurella osalla kuntia talous on tasapainossa, vakavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevia kuntia on eri puolilla maata ja erilaisissa kuntaryhmissä. On ilmeistä, ettei merkittävä osa näistä kunnista kykene osoittamaan riittävästi toimenpiteitä talouden tasapainon saavuttamiseksi ja alijäämän kattamiseksi. Myöskään lakisääteisistä tehtävistä ei kyetä kaikissa kunnissa huolehtimaan asianmukaisesti.

Hallintovaliokunta katsoo, että taloudellisissa vaikeuksissa olevien kuntien ja yleisesti heikkenevän kuntatalouden tilan vuoksi valtion tulee toimillaan turvata kuntien edellytyksiä pitävällä riittävällä peruspalvelut. Onhan valtio jo aiemminkin tasapainottanut omaa talouttaan osaksi myös kuntasektorin kustannuksella (HaVL 25/2002 vp).

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusprosentin korottaminen. Valtion vuoden 2003 talousarvioesitykseen liittyy kuntatalouden näkö-

kulmasta esillä olevan esityksen ohella hallituksen esitys verontilityslain 12 §:n ja tuloverolain 124 §:n muuttamisesta (HE 123/2002 vp) sekä hallituksen esitys opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 11 ja 43 §:n muuttamisesta (HE 140/2002 vp).

Esillä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtion osuutta korotettavaksi yhteensä 1,51 prosenttiyksiköllä 26,87 prosenttiin laskennallisista kustannuksista. Tämä korotus muodostuu kolmesta eri osiosta.

Hallituspuolueiden eduskuntaryhmien sopimuksen mukaisesti ehdotetaan kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtion osuutta lisättäväksi vuonna 2003 104 280 000 euroa. Esityksestä ilmenevien käytötarkoitukseltaan rajattujen erien jälkeen jää käytettäväksi kuntien valtionosuusprosentin korottamiseen 0,92 prosenttiyksikköä.

Terveydenhuollon kansallisesta hankkeesta sekä sosiaalityön ja lastensuojelun lisääntyvistä tarpeista johtuen valtionosuusprosenttia ehdotetaan korotettavaksi 0,54 prosenttiyksiköllä. Lisäksi eräät kertaluonteiset oikaisuerät vaikuttavat 0,05 prosenttiyksiköllä korottavasti.

Valiokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena sekä puoltaa valtion osuuden korottamista esityksestä ilmenevällä tavalla.

Samalla valiokunta toteaa, että kuntien valtionosuusjärjestelmän pääperiaate on kustannusvastuun säilyttäminen suhteellisesti ennallaan kuntien ja valtion välillä. Tästä periaatteesta poiketen valtionosuuksien indeksitarkistukset on mahdollista tehdä — ja on tehtykin — toteutunutta kustannustason nousua pienempinä. Tämä on johtanut kuntasektorin taloudellisen rasituksen kasvamiseen valtionosuustehtävissä. Valiokunta on lähtenyt siitä tavoitteesta, että valtionosuuksien indeksitarkistukset tulee suorittaa täysimääräisinä vuodelle 2003. Mikäli indeksitarkistukset tehdään myös vuodelle 2003 talousarvioesityksen mukaisesti, merkitsee tämä kuntien kustannusvastuun lisääntymistä kustannus-

tason nousun johdosta vuosina 2000—2003 yhteensä noin 200 miljoonalla eurolla.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta kunnioittavasti esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 25 päivänä lokakuuta 2002

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Matti Väistö /kesk	Pekka Nousiainen /kesk
vpj.	Pertti Turtiainen /vas	Heli Paasio /sd
jäs.	Janina Andersson /vihr	Aulis Ranta-Muotio /kesk
	Nils-Anders Granvik /r	Pekka Ravi /kok
	Valto Koski /sd	Petri Salo /kok
	Esko Kurvinen /kok	Arto Seppälä /sd
	Lauri Kähkönen /sd	Marja Tiura /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ossi Lantto.